

**TASVIRIY SAN'AT HAMDA KULOLCHILIK SAN'ATI UYG'UNLIGI ASOSIDA
O'QUVCHILARNING BADIY-IJODIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH
METODIKASI**

Dominjonov Komoliddin Faxriddin o'g'li
Namangan davlat pedagogika instituti
Art pedagogikasi kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san'at va kulolchilik san'ati integratsiyasi orqali o'quvchilarda badiiy-ijodiy kompetensiyani shakllantirish metodikasi tadqiq etiladi. Maqolada ta'lim jarayonida qo'llaniladigan metodik yondashuvlar, darslarda innovatsion usullar va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar keltirilgan. Shuningdek, integratsiya jarayonining nazariy asoslari va o'quvchilarda badiiy-ijodiy kompetensiyani baholash mezonlari ham tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, kulolchilik san'ati, integratsiya, badiiy-ijodiy kompetensiya, metodika.

Badiiy-ijodiy kompetensiya zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'quvchilarning fantaziyasi, ijodiy tafakkuri, estetik didi va qo'l mehnatini uyg'unlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Ta'lim jarayonida turli san'at turlarini birlashtirish orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini yanada samarali rivojlantirish imkoniyati mavjud. Shu nuqtai nazardan, tasviriy san'at va kulolchilik san'ati integratsiyasi badiiy-ijodiy kompetensiyani shakllantirishning samarali yo'li sifatida qaraladi.

Tasviriy san'at o'quvchilarda rang, shakl va kompozitsiya tushunchasini rivojlantiradi, vizual tafakkurini kengaytiradi. Kulolchilik san'ati esa qo'l mehnati orqali ijodiy fikrlashni shakllantiradi, sabr-toqat, diqqatni jamlash va texnik mahoratni oshiradi. Shu sababli, ikki san'at turini birlashtirish integratsiya jarayonida o'quvchilarning ijodiy salohiyatini yanada boyitadi va ularni mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga o'rgatadi. Tasviriy san'at o'quvchilarda estetik didni shakllantiradi, rang va shaklni his etish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar fantaziyasini kengaytirish, kompozitsion yondashuvni o'rgatish va o'z ijodiy g'oyalarini vizual tarzda ifodalash imkoniyatini beradi. Kulolchilik san'ati o'quvchilarni qo'l mehnati orqali ijodiy fikrlashga o'rgatadi. Loy bilan ishlash, turli shakllar yaratish va naqshlarni bezash jarayonida o'quvchilar sabr-toqat, diqqatni jamlash va texnik mahoratni rivojlantiradi. Shu bilan birga, kulolchilik san'ati tarixi va madaniy meros bilan tanishish o'quvchilarning madaniy ongini oshiradi.

Tasviriy san'at va kulolchilik san'ati integratsiyasi o'quvchilarga quyidagi imkoniyatlarni beradi:

- vizual va amaliy tajribani uyg'unlashtirish;
- mustaqil ijodiy qaror qabul qilishni rivojlantirish;
- fantaziya va estetik didni kengaytirish;
- o'quvchilarni loyiha asosida ishlashga o'rgatish.

Integratsiya jarayoni o'quvchilarda tasviriy san'at va kulolchilik asoslarini chuqur tushunishdan boshlanadi. Nazariy tayyorgarlik quyidaloyarni o'z ichiga oladi:

- ranglar va shakllar nazariyasi;
- kompozitsiya va dekorativ elementlar;
- loyning turlari, ishlov berish texnologiyalari va xavfsizlik qoidalari.
- Amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilar:

- shakl va kompozitsiyalarni loyihalashtiradi;
- loy bilan ishlash texnikasini o'rganadi;
- tasviriy elementlarni mahsulotga kiritadi;
- rang va teksturani sinovdan o'tkazadi.

Ijodiy loyiha ishlari o'quvchilarga mustaqil qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Masalan, mavzuli mahsulot yaratish orqali o'quvchilar:

- tabiat, madaniyat yoki tarixiy mavzularni tadqiq qiladi;
- turli texnikalarni sinab ko'radi;
- yakuniy mahsulotni namoyish qiladi.

Baholash jarayoni o'quvchilarning ijodiy yondashuvi, texnik mahorati, estetik didi va innovatsion fikrlashini aniqlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, muhokama va tahlil o'quvchilarning o'z ishlarini tanqidiy baholash qobiliyatini rivojlantiradi. O'quvchilarga ochiq savollar berish orqali ularning fantaziyasi va ijodiy tafakkuri uyg'otiladi. Masalan, "Bu shaklni qanday ranglar bilan boyitsangiz, mahsulot yanada chiroyli bo'ladi?" O'quvchilar amaliy mashg'ulotlarda mustaqil qaror qabul qiladi, o'z g'oyalarini loyihalashtiradi va yakuniy mahsulotni yaratadi. Guruhdagi hamkorlik orqali kommunikativ va ijodiy ko'nikmalar shakllanadi. O'quvchilar bir-birining ishlarini tahlil qiladi, maslahatlar beradi va birgalikda mukammal mahsulot yaratadi.

Baholash quyidagi mezonlar asosida amalga oshiriladi:

- ijodiy yondashuv va original g'oya;
- estetik did va kompozitsion uyg'unlik;
- texnik mahorat va material bilan ishlash qobiliyati;
- innovatsion fikrlash va loyiha yondashuvi.

O'quvchilar kulolchilik mahsulotlariga tasviriy san'at elementlarini kiritadi. Masalan, loy vazaga geometrik yoki o'simlik naqshlarini chizish. Bo'yoqlar va pigmentlardan foydalanib rang kombinatsiyalarini sinash o'quvchilarning rang sezgisini rivojlantiradi. Tabiat, madaniyat yoki tarixiy mavzular asosida mahsulot yaratish o'quvchilarning ijodiy tafakkurini kengaytiradi va ularni ilmiy-tadqiqot ishlariga o'rgatadi. O'quvchilarning ishlarini namoyish qilish va baholash orqali ular o'z ishlarini tanqidiy baholash va o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini oshiradi.

Integratsiya natijasida o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalar rivojlanadi:

- estetik did va fantaziya;
- texnik mahorat va qo'l mehnati ko'nikmalari;
- mustaqil ijodiy fikrlash;
- jamoaviy ishlash va kommunikativ ko'nikmalar.

Xulosa o'rnida o'quvchilarning mahsulotlarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, integratsiya jarayoni ularning ijodiy salohiyatini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar o'z ishlariga ijodiy yondashishni, innovatsion fikrlashni va estetik tafakkurni mustahkamlashadi. Tasviriy san'at va kulolchilik san'ati integratsiyasi zamonaviy ta'limda badiiy-ijodiy kompetensiyani rivojlantirishning samarali yo'lini tashkil etadi. Metodik yondashuvlar, loyiha ishlari va baholash tizimi o'quvchilarning fantaziyasi, texnik ko'nikmalari va estetik didini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ugli Dominjonov, K. F. (2026). THE HARMONY OF FOLK APPLIED ART AND CONTEMPORARY ART IN POTTERY WORKS. *European Review of Contemporary Arts and Humanities*, 2(1), 32-35.
2. Dominjonov, K. (2025). O 'rta asr kulolchiligida sir tayyorlash texnologiyasi va uning zamonaviy ahamiyati. *Science and Education*, 6(11), 1019-1023.
3. Taxirovich S. N. et al. BADIY TASVIR VOSITALARIDA METONIMIYANING LINGVISTIK TAVSIFI //PEDAGOGS jurnali. – 2023. – T. 34. – №. 3. – C. 42-45.
4. Toxirovich S. N. VISUAL ARTS TEACHING METHODOLOGY AND PROBLEMS AND SOLUTIONS //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2023. – T. 11. – №. 5. – C. 569-571.
5. Taxirovich S. N. BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARIDA ETNOMADANIY KOMPYETYENSIYANI MILLIY-HUDUDIY MATYERIALLAR VOSITASIDA RIVOJLANTIRISH.
6. Takhirovich S. N. USE OF THE REGIONAL COMPONENT IN FINE ARTS CLASSES 5-7 //Archive of Conferences. – 2021. – C. 1-3.
7. Suyarov N. T., Erkaev E. T. IMPLEMENTATION OF NATIONAL-REGIONAL COMPONENT IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. – 2021.
8. Suyarov N., Ubaydullaev S. Use of national-regional component in art lessons //Asian Journal of Multidimensional Research. – 2021. – T. 10. – №. 8. – C. 222-227.
9. Suyarov N. T. Implementation of the national-regional component in the educational process //Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities. – 2021. – T. 11. – №. 11. – C. 511-514.
10. Suyarov N. TIPS AND METHODS OF USING NATIONAL FOLKLORE IN APPLIED ART LESSONS.
11. qizi Odilboyeva, U. Z. (2025, December). THE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL INFLUENCE OF TEACHER COGNITION THEORY ON METHOD SELECTION IN THE EDUCATIONAL PROCESS. In *International Conference Platform* (No. 6, pp. 152-157).
12. Odilboyeva, U. (2025). TASVIRIY SAN'AT VA MUHANDISLIK GRAFIKASI YO 'NALISHI TALABALARIGA INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA INGLIZ TILINI O 'QITISHNING NAZARIY ASOSLARI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 320-322.
13. Raximov H. O 'QUVCHILARGA MANZARA JANRINI O 'RGATISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI O 'RNI //Universal xalqaro ilmiy jurnal. – 2025. – T. 2. – №. 4.3. – C. 214-218.
14. Рахимов, Х. (2023, December). ТАСВИРИЙ САНЪАТ НАМУНАЛАРИ ОРҚАЛИ САНЪАТШУНОСЛИК СОҲАСИГА ТАЙЁРЛАШ. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions"* (Vol. 1, No. 01).
15. Ugli, A. K. M., & Islomovich, S. F. (2022). The History of Kosonsoy and the Spectacles of the Square are Snografias. *Central Asian Journal of Social Sciences and History*, 3(12), 69-72.
16. Islomovich, S. F. QALAMTASVIR MASHG „ULOTLARIDA TALABALARNI KOMPOZISIYA OID BILIM VA MALAKALARINI RIVOJLANTIRISH.

17. Xojimurodov, S. M. O. G. L. (2025). O 'zbekiston an'anaviy kulolchiligida terrakota plastikasining shakllanishi va badiiy-estetik xususiyatlari. *Science and Education*, 6(11), 1012-1018.
18. Oripov, B. (2025). O 'QUVCHILARNING RUHIYATINI SHAKLLANTIRISHDA VA TARBIYALASHDA, XALQ AMALIY SAN'ATINING O 'RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 6-9.
19. Oripov, B. (2022). DEVELOPMENT OF STUDENTS' EDUCATION THROUGH PERCUSSION AND PERCUSSION MUSICAL INSTRUMENTS. *Models and methods in modern science*, 1(15), 177-179.
20. BADIRJANOVICH, O. (2020). THE ROLE OF CERAMICS IN PROFESSIONAL TRAINING OF YOUNG PEOPLE IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM. *THE AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE AND EDUCATION INNOVATIONS Учредители: The USA Journals*, 2(9), 447-451.
21. Xasanboy o'g'li, B. A. TALABALARNI KASBIY-PEDAGOGIK QOBILYATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI. *Economy and Innovation ISSN*, 2545-0573.
22. Xasanboy O'g'li, B. A. O'quv jaryonida qalamchizgi va qoramalarni bajarishda talabalarni kasbiy-pedagogik kompetensiyasini rivojlatirish texnologiyasi. *Scientific bulletin of namsu-научный вестник намгу-намду ilmiy Axborotnomasi-2023-yil_7-son*.
23. Boltaboev, A. X. O. G. L. (2025). Technologies for the development of students' creative abilities in individual classes. *Science and Education*, 6(11), 909-911.
24. Xasanboy o'g'li, B. A. UMUMTA'LIM MAKTABLARINING BOSHLANG 'ICH SINFI O 'QUVCHILARINI TASVIRIY SAN'ATGA O 'RGATISHNING MAQSADI VA MAZMUNI.
25. O'G'Li, B. A. A., & G'Aybullayeva, T. O. Q. (2025). Portret san'atida kompozitsiya tushunchasi va uning badiiy ifodadagi ahamiyati. *Science and Education*, 6(12), 656-661.
26. O'G'Li, B. A. A., & Diyora, G. (2025). Natyurmort janri orqali madaniy merosni aks ettirish masalalari. *Science and Education*, 6(12), 650-655.
27. O'G'Li, B. A. A. (2025). Mustaqil ijodiy faoliyat tushunchasi va uning ta'lim jarayonidagi o 'rni (rangtasvir fani misolida). *Science and Education*, 6(12), 640-644.
28. O'G'Li, B. A. A., & Yoqubova, M. B. Q. (2025). Rangtasvirda manzara ishlash jarayonida qisqa muddatli etyudlardan foydalanishning pedagogik samaradorligi. *Science and Education*, 6(12), 662-667.
29. O'G'Li, B. A. A. (2025). Rangtasvir mashg 'ulotlarini tashkil etishda kreativ va innovatsion yondashuvlarning didaktik ahamiyati. *Science and Education*, 6(12), 527-533.
30. o'gli Oktabrov, M. A. (2025, December). WAYS TO ENHANCE STUDENTS' ARTISTIC AND AESTHETIC TASTE IN FINE ARTS LESSONS. In *Claritas Conference Platform* (No. 3, pp. 8-12).
31. o'gli Oktyabrov, M. A. (2025). THE EMOTIONAL EXPRESSION OF ARTISTS THROUGH COLORS AND THE PSYCHOLOGICAL EFFECT OF COLORS IN ARTWORKS. *European Review of Contemporary Arts and Humanities*, 1(4), 30-34.
32. Adhamjon o'g'li, O. M. (2025). INNOVATION YONDASHUV ASOSIDA BOLALARINI DEKORATIV RASM CHIZISHGA O 'RGATISHNING DIDAKTIK AHAMIYATI. *IMRAS*, 8(6), 142-147.

Adhamjon o'g'li, O. M. (2025). NATYURMORT TUZISH VA UNI TASVIRLASH USULLARI. *INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS*, 3(33), 75-80.

